

Simpozij OBDOBJA 40

Katarina Podbevšek

Avtorsko branje poezije

objavljeno v:

Darja Pavlič (ur.): *Slovenska poezija. Obdobja 40*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2021.

<https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-40/>

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2021.

Obdobja (e-ISSN 2784-7152)

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta

AVTORSKO BRANJE POEZIJE

Katarina Podbevšek

Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Ljubljana
katarina.podbevsek@agrft.uni-lj.si

DOI:10.4312/Obdobja.40.373-380

Prispevek obravnava avtorsko branje kot posebno vrsto glasnega branja, ki ga izvaja literarni ustvarjalec, ko naglas javno bere svoje delo. Pri tem avtor zapisanega besedila postane tudi avtor govorne interpretacije lastnega dela. Dvojno avtorstvo odpira različna vprašanja, ki se navezujejo na izvedbo (raba prozodičnih sredstev), okoliščine (v živo, posneto), namen (npr. promocija), učinek branja na poslušalce itn.

avtorsko branje, dvojno avtorstvo, promocija literature, živo in posneto branje, govorna interpretacija

The paper discusses authorial reading as a special type of reading aloud, i.e. when an author reads his/her work aloud in public. In this way, the author of the written text also becomes the author of the spoken interpretation of his/her own work. Dual authorship raises various questions relating to performance (use of prosodic resources), circumstances (live, recorded), purpose (e.g. literary promotion), the effect of the reading on the audience, etc.

authorial reading, dual authorship, literary promotion, live and recorded reading, spoken interpretation

1 Uvod

V prispevku se bom ukvarjala s posebno vrsto glasnega branja, ki ga izvaja avtor literarnega besedila in za katerega se pojavlja izraz *avtorsko branje*. Čeprav bo moja glavna misel namenjena avtorskemu branju poezije, pa se ne morem izogniti omembi časa, v katerem se je kultura preselila v digitalno okolje, zaradi česar je avtorsko branje (kot živ človeški stik avtorja s publiko) izgubilo eno svojih pomembnih lastnosti, tj. neposredno prisotnost avtorja. Namesto fizične bližine z avtorjem na različnih bralnih dogodkih nam tehnologija ponuja iluzijo bližine. Umetniške institucije si s pomočjo digitalnih orodij prizadevajo ohranjati stik z občinstvom; na spletu spremljamo koncerte v živo, vstopamo v muzeje, gledamo gledališke in filmske predstave, likovne razstave, spremljamo pogovore z umetniki, poslušamo branja literature. Spletna branja npr. izvajajo v Vodnikovi domačiji Šiška, pravlјice na Facebooku bere Boštjan Gorenc - Pižama, tudi gledališča vabijo svoje gledalce v virtualni prostor, kjer poleg posnetkov predstav in izvedb nekaterih premier kot prenos v živo¹ omogočajo tudi spremljanje

1 Ljubljanska Drama je predstavo *Cement* (avtor Heiner Müller, režiser Sebastijan Horvat, premiera 26. 3. 2021) ponudila tudi kot zunanjo projekcijo prenosa na gledališko stavbo.

branja poezije in proze v izvedbi dramskih igralcev.² Število prodanih e-vstopnic (Rak 2021: 8) dokazuje, da je odziv občinstva dober in da digitalno predstavljanje umetniških dogodkov omogoča širjenje občinstva, a priložnostne ankete kažejo, da spletni dogodki ne morejo nadomestiti dogodkov v živo.³ Videti v živo »umetnika na delu« (če si sposodim sintagmo Bojane Kunst)⁴ je posebno doživetje.

2 Promocija literature in branja

Promocija in oglaševanje sta tržni orodji, ki sta del sodobne potrošniške družbe. V času pandemije kulturne ustanove s spletnimi dogodki izvajajo neke vrste promocijo, s katero opozarjajo, da kljub oteženim razmeram opravljajo svoje poslanstvo. Založbe, knjižnice in druge z literaturo povezane institucije si (bolj kot običajno) prizadevajo ohranjati stik s svojim občinstvom s promocijo in oglaševanjem, pri čemer se promocija usmerja v kratkoročne cilje (Če kupite dve knjigi, dobite tretjo zastonj), oglaševanje pa v dolgoročneje (Naročite *Nedelo* na dom) (Jančič, Žabkar 2013). Oglaševanje knjig služi zlasti trženju, promocija literature pa je pogosto povezana s promocijo branja. Raziskave kažejo, da je »v državah z razvitim komunikacijskim krogom knjige, kjer so vključeni in dobro delujejo vsi njeni dejavniki od avtorja do bralca« in kjer so tudi »v promociji literature in branja [...] vključeni vsi«, bralna kultura bolj razvita (Jamnik, Miš Svovljšak 2010: 51). »V nekaterih državah, kot so ZDA, na določene dneve in praznike (npr. pred božičem) literarna dela javno berejo znane osebnosti (glasbeniki, športniki, politiki)« (Jamnik 2017: 42). Ena najučinkovitejših oblik promocije branja so srečanja z avtorji, njihovo glasno branje lastnega dela pa je »osrednji, najbolj cenjen del srečanja z avtorjem in literaturo« (prav tam: 54).

3 Javno glasno branje avtorja kot del promocije

Že v antičnem Rimu so javno branje literature, t. i. *recitatio*, ki so ga izvajali pisatelji in pesniki, »uporabljali kot obliko (samo)promocije« (Furedi 2017: 48).⁵ Danes založbe, knjigarne, knjižnice ali druge ustanove organizirajo dogodke, na katerih zlasti ob izidu nove knjige predstavijo avtorja in njegovo delo, pomemben del dogodka pa je avtorjevo branje.

Prelet najav takšnih dogodkov v slovenskem okolju pokaže, da poimenovanja niso enotna in so odvisna od jezikovne domiselnosti organizatorjev: javno branje, literarno branje, avtorsko branje, branje v živo, srečanje z avtorjem, branje poezije, pesniški večer, predstavitev novih pesniških zbirk, pesniško-glasbeni performans, branje

2 SNG Drama Ljubljana: Drama od doma, Drama bere z domačega kavča, Dramina knjižnica; MGL: Tretji oder; SNG Maribor: branje izbranih zgodb Draga Jančarja.

3 Na pobudo Kina Šiška in Gledališča Glej je bila opravljena anketa o vplivu pandemije na obisk kulturnih dogodkov, v kateri anketiranci menijo, da kulturni dogodki v živo niso nadomestljivi s spletno ponudbo (Avbar, Poček, Vodeb 2020).

4 Bojana Kunst, *Umetnik na delu – bližina umetnosti in kapitalizma* (Ljubljana: Maska, 2012).

5 Domnevno je šlo za pravo »manijo javnega branja«, ki se je zaradi »samoljubnih in nečimrnih posameznikov« izrodila in postala tarča posmeha (»človek še na javnem stranišču ni bil varen pred vsiljivimi recitatorji«) (Furedi 2017: 48).

poezije ob kresu ipd. Skupna značilnost javnih bralnih aktivnosti je prisotnost glasno beročega avtorja, zato se zdi najprimernejši izraz *avtorsko branje*.

Pogosto so branja pospremljena s spremljevalnim dogajanjem, npr. pogovorom z avtorjem, glasbo, plesom, videom, likovno razstavo.⁶ Nekatere založbe ob zbirki izdajo tudi zgoščenko s posnetki avtorskih branj,⁷ pesnica Anja Golob je npr. glasno prebrala celo svojo zbirko *da ne da ne bo več prišla* (2019) in studijski posnetek ponuja v poslušanje na spletu.

Mladi pesnik Gašper Torkar o lastnem javnem branju pravi: »Ko [...] izberem tiste pesmi, ki sem jih že velikokrat prebral sam sebi in na nastopih, do katerih imam že ohlajen odnos, ampak jih vseeno izberem, ker se mi zdi, da so na splošno všeč ljudem, prestopim na področje promocije« (Schnabl 2014).

4 Tipologija avtorskih branj

Avtorska branja lahko razvrstimo po različnih kriterijih, npr. živa ali posneta prisotnost avtorja, prostor izvajanja (založba, knjigarna, šola), namen (predstavitev novosti, izobraževanje, spodbujanje branja), vrsta in številčnost občinstva (mladi/starejši, malo/več poslušalcev) itn. Navajam nekaj tipov:

- a) Pred publiko neposredno izveden dogodek: Na Ptuj in v drugih krajih se poleti dogaja mednarodni festival Dnevi poezije in vina,⁸ na katerem svojo poezijo na odprtih prizoriščih berejo slovenski in tuji pesniki.
- b) Spletna predstavitev avtorskega branja: Na spletni strani založbe Mladinska knjiga najdemo intervju s Sašo Pavček, ki v pogovoru z urednikom predstavlja svojo novo pesniško zbirko *Zastali čas* (2021) in interpretira nekaj pesmi iz nje.
- c) Avtorsko branje na zgoščenki: Omenila sem že zgoščenko s posnetki Jesihovih branj, ki je priložena *Zbirki zbirk*. Tudi knjigi Daneta Zajca *V belo* (Ljubljana: Beletrina, 2008) je dodana zgoščenka, na kateri Zajc govorno interpretira nekaj svojih pesmi, nekaj pa jih ob spremljavi harmonike odpoje igralec Janez Škof.⁹
- č) Hibridna oblika avtorskega branja: Letos na svetovni dan poezije (21. 3.) so Društvo slovenskih pisateljev, Društvo slovenskih književnih prevajalcev in Slovenski center PEN organizirali t. i. živo branje na terasi vile Društva slovenskih pisateljev ter branje pesnic in pesnikov kot spletni dogodek (videopoezija).

6 Npr. predstavitev novih pesniških zbirk Iva Stropnika in Zorana Pevca (2012) je s plesno-glasbenim performansom popestrila plesalka ob živi glasbeni spremljavi; MKC Maribor je ustvaril več videov z naslovom *Videopoezija MKC Črke*, v katerih se avtorsko branje ustvarjalcev mlajše generacije povezuje z videodeli umetnikov različnih profilov; razstava videopoezije in vizualne umetnosti v galeriji Vodnikove domačije (2018) z naslovom *Poezija potrebuje ogledalo*.

7 Milan Jesih: *Zbrane zbirke* (2012) – pesmi na priloženem CD-ju bere avtor; Valentin Cundrič: *Tisa* (2016) – pesmi na CD-ju bereta Magdalena in Valentin Cundrič; Tjaša Koprivec Vuga: *Tu je moj onkraj* (2019) – zelo posebno oblikovana knjiga s CD-jem, na katerem avtorica bere svoje pesmi ob glasbeni spremljavi.

8 <https://www.stihoteka.com/dogodki/veliko-pesnisko-branje-3>

9 Naslov zgoščenke (prvi izid pri Študentski založbi leta 2000) je *Ogenj v ustih*.

- d) Nastop že uveljavljenih pesnikov ali tistih, ki šele vstopajo na pesniški oder: Znan je projekt *Mlade rime*,¹⁰ ki neuveljavljenim pesnikom ob glasnem avtorskem branju ponuja predstavitev, medsebojno spoznavanje in primerjanje svoje poezije s poezijo drugih.
- e) Branja ob predstavitev novih pesniških zbirk ali branja že znane poezije, ki jo avtorji glasno berejo ob posebnih slovesnostih (npr. Prešernov dan, dan kulture, obletnice znanih literatov, izidi antologij itn.) ali na gostovanjih po šolah in drugih ustanovah.
- f) Poseben tip javnega avtorskega branja, ki promovira določeno idejo oz. izraža nestrinjanje z aktualnim družbenopolitičnim dogajanjem, kakršno je izvedel Boris A. Novak pred stavbo slovenskega parlamenta¹¹ in na kolesarskih protestih.¹²

5 Učinek avtorskega branja

Razmislek o avtorskih branjih rodi vprašanje, zakaj ljudje sploh prisostvujejo takšnim dogodkom, saj je literatura, še zlasti poezija, zavezana intimi. Obiskovalka pesniških dogodkov pove: »Pri živi književnosti me privlači zlasti to, da lahko, če se za to potrudim, dosežem bolj intenzivno atmosfero od tiste, v kateri se odvija zasebno branje. Poleg kakovosti prebirane vsebine se mi zdita pomembni tudi karizma in prezenca nastopajočega; od tega je velikokrat odvisno, kako pozorna poslušalka bom« (Schnabl 2014).

David Bedrač, tudi sam pesnik, opisuje svoje doživetje na literarnem večeru Daneta Zajca in Janeza Škofa: »Kakšna eksplozija se je takrat zgodila v meni! Občutil sem vzhičenost, grozo, vmes sem se celo smejal, čutil mravljinice po tilniku ... Tisti Danetov glas ...« (Bedrač 2015). Podobno je doživel srečanje s Tonetom Pavčkom: »Njegov način recitiranja je bil izveden s posebnim zanosom, z vitalizmom in globino. Verjeli smo mu in verjeli smo njegovim verzom! In mnogi so, ko jih je k temu povabil, recitali tiste njegove slavne in tolikokrat slišane: 'Ko hodiš, ... [...] Na svetu si ...'« (prav tam). Branje Tomaža Šalamuna Bedrač imenuje »bralna čarovnija«: »Iz njega so, kakor v njegovih pesmih na papirju, besede dobesedno bruhale, včasih drsele s tolikšno hitrostjo, da se mi je pričelo kar vrteti. A nismo se ga mogli naposlušati – vse te njegove besedne igre, asociacije, nenavadne besedne zveze, ki so se na koncu zmeraj sestavile v nekaj, kar je zatipalo globoko pod kožo« (prav tam).

Učinek torej ustvarijo intenzivna atmosfera ter karizma in prezenca nastopajočega. Fascinacija pa se zgodi le, če se »živa književnost« za to potrudim, kar namiguje na to, da živa branja niso vedno kakovostna.

Vsi obiskovalci bralnih dogodkov najbrž ne doživijo avtorjevega branja tako intenzivno. Motivacija za obisk bralnega dogodka je lahko predvsem družabnega

10 Projekt vodita Veronika Dintinjana in Dejan Koban, literarni večeri potekajo redno v Ljubljani in drugod po Sloveniji, prirejajo tudi festivale s sloganom »Poezija je kul«.

11 Pred parlamentom je Novak 19. 2. 2021 prebral svojo pesem *Izdajalci z veliko začetnico P*, s podnaslovom *Sonet Repatec ob glasovalnem izdajstvu v Državnem zboru Republike Slovenije 15. februarja 2021*.

12 Npr. Novakova recitacija pesmi *Sedemnajst biciklistov* (odlomek iz epa *Vrata nepovrata*) – več na portalu *Vrabec Anarhist* (<http://vrabecanarhist.eu/>).

značaja (sodobna družba je naklonjena skupinskim doživetjem) ali pa gre le za radovednost. Strinjam se z mislijo, da so nekateri »zadovoljni že z bližino avtorja, medtem ko želijo drugi videti obraz človeka, ki zna ustvariti roman ali pesem, kot bi hoteli videti obraz stvarnika« (Zupan Sosič 2014: 51). Gre za mešanico radovednosti in pričakovanja, da se bo skozi avtorjev glas in njegovo vizualno podobo razkril umetnikov postopek ustvarjanja in da bo mogoče »povezati pisateljev glas s pisanjem« (prav tam: 52). Morda smemo predvidevati, da del občinstva avtorjevo branje (zaradi naklonjenosti avtorju ali neznanja) spremlja nekritično in govornointerpretativnih pomanjkljivosti sploh ne zazna ali pa jih sprejme kot *licentio poetico*.

6 Avtorsko branje kot govorna interpretacija

Avtorsko branje je posebna vrsta govornega interpretiranja. Od glasnega bralca pesmi se pričakuje, »da bo ustvaril zvočno razgibano smiselno celoto, se pravi, da bo govorna izrazila (intonacijo, premore, hitrost, jakost, register, barvo idr.) uporabil ustvarjalno in v skladu z besedilom« (Podbevšek 2017: 28). Na bralnem dogodku občinstvo od avtorja pričakuje posebno interpretacijo, ki razkriva pomene, za katere ve le avtor sam in je zato najbolj avtentična. A literarni ustvarjalci niso vedno dobri glasni bralci, saj je za govorno interpretiranje potrebno določeno védenje (znanje) o govornih izraznih sredstvih, o nastopanju itn., zato »vsaka javna govorna interpretacija literarnega besedila [...] zahteva predhodno pripravo« (Podbevšek 2006: 251).

Pesnica Meta Kušar pravi, da se na nastop pripravi, »tudi fonetično, pa označim si pavze« (Kušar 2021). Ob poslušanju igralskih interpretacij svoje poezije se veliko nauči, a tega niti ne zna niti noče posnemati, ker želi kot avtorica ohraniti »svoj način branja in svojo prezenco« (prav tam). Tudi pesnik (in igravec) Kristijan Muck meni, da se je na govorni nastop treba pripraviti, a pravi, da je velika razlika med pripravo na interpretacijo lastne ali tuje poezije: »Pri svoji je 'vse jasno' od prej, iz procesa nastajanja«, pri tuji poeziji pa je priprava daljša (Muck 2021).

Pri avtorskem branju gre za dvojno avtorstvo: avtorstvo zapisa in avtorstvo govorne realizacije zapisa. Vprašanje je, ali pesem, ko enkrat postane javna (objava v tisku), avtorju predstavlja zgolj pisno predlogo za glasno branje in ali je ta odmik od lastnega dela mogoče zaslediti v načinu rabe prozodičnih sredstev.

Pesnica Meta Kušar pravi, da se moraš, ko bereš svoje pesmi, »navaditi in obvladati, da te ne moti razgaljanje sebe. To se najlažje doseže tako, da čutiš, kako ne gre samo za nekaj osebnega, ampak pesem govori o kolektivni temi« (Kušar 2021). V javnosti ne bere zelo osebnih pesmi, v katerih se spominja »čustvene pobude, ko je nastala [...] in kadar se zaradi določenih vzrokov ego preveč potopi v nezavedno«, saj bi se to čutilo na glasu. Kot introvertirana oseba si ne more »privoščiti vznesenosti«, kot jo »je prakticiral Tone Pavček«. Pomembno se ji zdi, »da bere[m] misli, nekako napoveduje[m] in počasi in razločno podaja[m] besedilo«, ob tem pa »morajo biti stvari fonetično korektna«. Pomembna pa je tudi pesnikova prezenca, ki »je odvisna od tega, koliko sam zares« verjame, da so njegove pesmi dobre (prav tam).

Muck meni, da včasih lažje bere poezijo drugih kot svojo, ker ob svoji poskuša »nekako posebej pojasniti, iz česa je nastala, kar pa lahko povzroči [...] preveč izrazito interpretacijo. Včasih tudi preveč čustveno ali prizadevno« (Muck 2021). Ne Kušar (»ker niti ene svoje pesmi ne znam na pamet«) ne Muck (razen v »zelo različnih performansih«) ne govorita svojih pesmi na pamet.

Meta Kušar o učinku svojega branja ne razmišlja. Želi le, da njeno poezijo čuti poslušalcev zaznajo in »da tako postane njihova« (Kušar 2021). Muck želi ustvariti čim bolj intenzivno povezavo med sabo in občinstvom, »dialog o različnosti-istosti sveta, [s] katerim naj bi poezija vzpostavljala za vsakega posameznika svoj ter obenem skupnostni, do neke mere celo karizmatični moment« (Muck 2021).

Oba pesnika se zavedata vpliva okoliščin (prostor, medij) na branje. Meta Kušar pri branju v studiu bolj pazi »na artikulacijo in na hitrost«, tudi »glas bolj zavestno oblikuje[m]«, pri nastopu v živo pa si »izbere[m] nekoga, ki vidi[m], da [me] posluša in ga zanima«, največ pa naredi »s svojo prisotnostjo« (Kušar 2021). Muck ima veliko izkušenj z radijsko interpretacijo, pri kateri je nujno »poznati tehnične vidike oziroma 'sposobnosti' mikrofona ter snemalnega postopka. Mikrofon je nekakšen zaupnik. Ki mu govoriš poezijo, svojo ali tujo, kot svoj notranji ali ponotranjeni svet, 'on' kot medij pa posreduje tvojo ali avtorjevo osebnost nekim daljnim – prijateljem« (Muck 2021). Obema avtorjema pa se namen branja (predstavitel nove zbirke, počastitev obletnice itn.) ne zdi pomemben.

7 Slušna percepcija posnetega avtorskega branja

Ob poslušanju avtorskih branj slovenskih pesnikov na portalu *lyrikline*¹³ je v zvočni strukturi slišane mogoče prepoznati govorne sloge posameznih pesnikov. Gre za specifično rabo prozodičnih sredstev, ki oblikujejo splošni perceptivni vtis. Ker na portalu vidimo tudi zapis besedila brane pesmi, lahko opazujemo večje ali manjše odmike od njega (npr. (ne)upoštevanje ločil) in odnos med govornim in pisnim slogom. Za primer navajam slušno izstopajoče prozodične prvine v pesmih Anje Golob, Alojza Ihana in Kajetana Koviča.¹⁴

Anja Golob: *Žile žice*

intonacija in poudarki	premori	hitrost	govorna dramaturgija	odnos do branega	drugo
prevladujoče padajoče intonacije s poudarjanjem zadnje besede v segmentu, kar ustvarja ponavljajoč se zvočni vzorec: <i>To se mi sanja:</i> ↓ žival ↑ ima prste. ↓ <i>Leži na boku.</i> ↓ gledam jo s hrbta. ↓ <i>glavo sklanja naprej, kot da je plašna.</i> ↓ in rahlo ritmično niha. ↓	številčno opazni in približno enako dolgi premori	precej hiter govor, ponavljajoč se ritmični vzorec	težnja k dramaturški oblikovanosti zvočne strukture pesmi	opazen čustven odnos do branega	skrbnejša izreka začetnih glasov v aliteracijah (<i>»prsti pozorno prebirajo«</i> , <i>»zastira zavese zenic«</i>)

¹³ Gre za mednarodni pesniški portal, na katerem pesniki berejo svoje pesmi v svojem jeziku. Delovati je začel leta 1999 (slovenski del leta 2002) in se še dopolnjuje (Naglič 2006). Projekt vodi Literaturwerkstatt Berlin v sodelovanju z mrežo svojih mednarodnih partnerjev.

¹⁴ Navajam 1. kitico vsake pesmi.

Alojz Ihan: *Bogu je šlo na smeh*

intonacija in poudarki	premori	hitrost	govorna dramaturgija	odnos do branega	drugo
ponavljajoča se podobna zvočna linija intonacij brez izrazitih intonacijskih vrhov, padajoče intonacije na nepričakovanih mestih, poudarki niso zaznavni: <i>Bogu je šlo na smeh</i> <i>ko je metuljem šival velika,</i> ↑ <i>pisana krila</i> ↓ <i>za igrivo fiftanje</i> ↑ <i>okoli cvetov</i> ↓	številčno opazni in večinoma enako dolgi premori ter ponekod nelogično členjenje	precej hitro branje, ritmično nedinamično in monotono, bralni ritem	ni slušno zaznavna	čustveno nevtralen odnos do branega	zaprta artikulacija, pravorečna napaka (<i>[rilcu]</i>)

Kajetan Kovič: *Poletje*

intonacije in poudarki	premori	hitrost	govorna dramaturgija	odnos do branega	drugo
intonacije niso opazne, sledijo členjenju s premori, poudarki so logični in ne pretirano izraziti	pomensko logično členjenje – uresničevanje verznihih prestopov brez premorov: <i>Mogoče pa dnevi poletja</i> <i>le zapustijo v nas</i> <i>malo daljšo sled.</i> ↓	počasnejša	težnja k spreminjanju jakosti nakazuje dramaturško oblikovanje zvočne strukture pesmi	zelo opazen čustven odnos do branega	opazna natančna izreka in glasovna barva, ki se z rahlim vibratom približuje patosu

Če poslušamo več branj istega avtorja, ugotovimo, da se govorni slog skoraj ne spreminja, način uzvočitve pesmi pa se le deloma prilagaja vsebini (branje različnih pesmi na podoben način). Slabša usklajenost prozodičnih sredstev z vsebino nekoliko preseneča, vendar je treba upoštevati dejstvo, da so pesniki le izjemoma tudi profesionalni govorni interpreti (npr. igralca Kristijan Muck in Saša Pavček).

8 Za konec

Avtorsko branje poezije je specifično glasno branje, saj je pesnik tudi govorni interpret lastne pesmi. Ta pesnikov položaj odpira številna vprašanja, npr.: Se z govorno oživitvijo pesmi rodi nova interpretacija ali pesnik le glasno ponovi notranje slisanje lastnih verzov? Se pesniki manj ukvarjajo z govornim učinkom (in zato manj pozornosti namenjajo prozodiji) kot profesionalni glasni bralci (igralci)? Sta pesnikova prezenca in karizma pomembnejši od načina uzvočevanja pesmi? Delno sta na ta vprašanja odgovorila Kristijan Muck in Meta Kušar, vendar namen razmisleka o avtorskem branju ni bil iskati odgovore, pač pa opozoriti na njegovo specifikko, ki bi jo kazalo v prihodnje natančneje raziskati in tako prispevati k raziskovanju govornega interpretiranja nasploh.

Literatura

- AVBAR, Rok, POČEK, Barbara, VODEB, Hana, 2020: *Raziskava o vplivu covid-19 na obisk kulturnih prireditev in alternativnih oblik izvajanja kulturnih aktivnosti*. <https://www.kinosiska.si/wp-content/uploads/2020/07/Raziskava-o-vplivu-COVID-19-slo-1.pdf> (dostop 10. 4. 2021)
- BEDRAČ, David, 2015: Uvodnik – Nazaj k poeziji. *Poetikon, revija za poezijo in poetično* XI/63–64.
- FUREDI, Frank, 2017: *Moč branja. Od Sokrata do Twitterja*. Ljubljana: UMco (Zbirka Knjige o knjigah).

- JAMNIK, Tilka, 2017: »Brati pomeni početi podvige.« (Tone Pavček) (Spletni) bralni klubi: prispevek na 5. literarnem torku, 24. oktober 2017. *Knjižnica LXI/4*. 35–46.
- JAMNIK, Tilka, MIŠ SVOLJŠAK, Irena, 2010: Promocija literature v državah z višje razvito bralno kulturo. *Otrok in knjiga XXXVII/78–79*. 51–57. dLib.
- JANČIČ, Zlatko, ŽABKAR, Vesna (ur.), 2013: *Oglaševanje*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.
- KUŠAR, Meta, 2021: Osebna korespondenca z avtorico. 18. 4. 2021.
Lyrikline: Listen to the poet. <https://www.lyrikline.org/> (dostop 20. 4. 2021)
- MUCK, Kristijan, 2021: Osebna korespondenca z avtorjem. 18. 4. 2021.
- NAGLIČ, Miha, 2006: Poezija na spletu. *Gorenjski glas* 6. 10. 2006.
- PODBEVŠEK, Katarina, 2006: *Govorna interpretacija literarnih besedil v pedagoški in umetniški praksi*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije (Slavistična knjižnica 11).
- PODBEVŠEK, Katarina, 2017: *Govornost literarnih besedil*. Maribor: Aristej.
- RAK, Peter, 2021: Kdaj bo poletje za teater ... *Delo. Kultura LXIII/71* (27. 3. 2021). 8.
- SCHNABL, Ana, 2014: Literatura v živo: Ne le besede, tudi temperament in karizma. *Dnevnik* 21. 1. 2014. <https://www.dnevnik.si/1042659743>
- ZUPAN SOSIČ, Alojzija, 2014: Literarno branje. *Jezik in slovstvo LIX/4*. 47–65.

Prispevek je nastal kot del raziskovalnega programa Gledališke in medumetnostne raziskave (P6-0376) Javne agencije za raziskovalno dejavnost RS.